گزارش یک
سجاد آذری

سگ‌گردانی در دنیا محدود، در ایران نامحدود!

در حالی که همه کشورها به منظور حفظ حقوق شهروندی، قوانین و محدودیت‌های متعددی علیه سگ‌گردانی بی‌ضابطه وضع کرده‌اند در ایران حقوق عامه زیر پای سگ‌گردانان له می‌شود

در انگلیس و امریکا تا ۱۵۰ دلار و در فرانسه تا ۷۵۰ یورو، جریمه سگ‌گردانانی است که قانون را نقض می‌کنند. سختگیرانه‌ترین قوانین سگ‌گردانی مربوط به همین کشورهای اروپایی و امریکایی است. حقوق شهروندی در همه کشورها در قبال سگ‌گردانی با قانون حفاظت می‌شود، به جز در ایران! ولنگاری سگ‌ها و سگ‌گردانی در ایران، حقوق شهروندی متعددی از حق بر بهداشت و سلامت گرفته تا حق حیات ایرانیان را نقض کرده و می‌کند. درست است که قانون‌گذاری مستقیمی در رابطه با سگ‌گردانی در ادبیات حقوقی ما وجود ندارد و در این زمینه نیازمند به‌روزرسانی قوانین هستیم، اما مقررات موجود هم محدودیت‌های مختصری بر جولان سگ‌گردانی در ایران وضع کرده است که البته به درستی اجرا نمی‌شود.

«خودروی سگ‌گردان‌ها توقیف می‌شود» این مطلب را هفته گذشته دادستان عمومی و انقلاب اصفهان گفت. سیدمحمد موسویان با تأکید براینکه در راستای احیای حقوق عامه و توجه به مطالبات جدی مردم، هرگونه سگ‌گردانی در سطح شهر اصفهان اعم از پارک‌ها، اماکن عمومی و وسایط نقلیه ممنوع است، خاطر نشان کرد که با این افراد برخورد جدی خواهد شد. دادستان عمومی و انقلاب اصفهان همچنین به پلیس‌راه و عوامل انتظامی دستور داد با هماهنگی دستگاه قضایی و سایر دستگاه‌های متولی نسبت به توقیف سیستمی و فیزیکی خودروها و معرفی رانندگان متخلف، پلمب مغازه‌های مرتبط و مطب‌های دامپزشکی غیرمجاز اقدام کرده و نتیجه اقدامات صورت گرفته به دادستانی اعلام شود. موسویان سگ‌گردانی مصادیقی از تضییع حقوق عمومی برشمرد که تهدیدی برای بهداشت و آسایش و آرامش شهروندان به شمار می‌آید و تأکید کرد: بر همین اساس نسبت به تشکیل پرونده قضایی و برخورد با عامل یا عاملان آن اقدام قاطع قضایی انجام خواهد شد. پس از این اظهارات حسین مجیدی دادستان ارومیه نیز با اشاره به اینکه سگ‌گردانی مصداق تضییع حقوق عمومی است، تأکید کرد که سگ‌گردانی در آذربایجان غربی ممنوع است و با این پدیده برخورد قضایی می‌شود. این پایان ماجرا نبود و پس از آن دادستان‌های همدان، قزوین، آذربایجان شرقی، رباط کریم، کرمانشاه و یزد نیز به شکل سلسله‌وار ممنوعیت‌ها این چنینی را در مورد سگ‌گردانی اعلام کردند. البته شاید بتوان گفت اولین چراغ اقدامات اخیر در مقابله با سگ‌گردانی طی ماه‌های اخیر را پلیس راهور استان اردبیل روشن کرد که ماه پیش تأکید کرد که بود مأموران با شهروندانی که سگ را در داخل خودرو قرار داده و جابه‌جا می‌کنند، برخورد خواهد کرد.

موج حمایت‌ها از این اقدامات در شهرها و استان‌های مختلف موجب شد تا بالاخره در تهران نیز سگ‌گردانی با خودرو ممنوع اعلام شود و رئیس پلیس راهور تهران بزرگ با هشدار نسبت به این اقدام تأکید کند که خودروهایی که دست به سگ‌گردانی بزنند، اعمال قانون خواهند شد. سردار سید ابوالفضل موسوی‌پور با اشاره به اینکه سگ‌گردانی در سطح شهر و به‌ویژه در فضاهای عمومی، بارها از سوی پلیس به عنوان رفتاری خارج از عرف و مقررات شهری مورد تذکر قرار گرفته افزود: برخی افراد اقدام به سگ‌گردانی با خودرو می‌کنند که این اقدام نیز از نظر قانونی و انتظامی پذیرفته‌شده نیست و پلیس با مشاهده چنین مواردی طبق قانون با راننده برخورد و خودرو را اعمال قانون خواهد کرد. رئیس پلیس راهور تهران بزرگ همچنین با اشاره به اینکه پلیس با جدیت با مظاهر هنجارشکنانه در سطح شهر مقابله می‌کند، اظهار کرد: از شهروندان انتظار می‌رود در حفظ آرامش روانی و رعایت هنجارهای اجتماعی همکاری لازم را داشته‌باشند.

اقدامات اخیر پلیس نشان می‌دهد که احتمالاً این‌بار قرار است پس از درخواست‌های متعدد شهروندان در خصوص آزار و اذیت از وضعیت سگ‌گردانی در شهرها پلیس برای «حفظ آرامش روانی و رعایت هنجارهای اجتماعی» دست به اقدام عملی بزند و این امید وجود دارد که این اقدامات به دیگر استان‌ها و شهرها هم سرایت پیدا کند هر چند هنوز جدیت لازم دیده نشده‌است.

برخی از تهدیدات نگهداری از سگ در شهر

مسئله‌ای که موجب‌شده امروز دادستان‌ها در خصوص بحث نگهداری از سگ‌ها و سگ‌گردانی ورود پیدا کنند، این واقعیت است که در سال‌ها اخیر نگهداری از سگ در منازل تهران و برخی از شهرهای بزرگ به شکل زیادی افزایش یافته‌است. نگهداری از سگ در منزل به عنوان حیوانی نجس مؤکداً در اسلام نهی شده‌است. پیامبر(ص) فرموده‌اند خانه‌ای که سگ در آن باشد، ملائکه الهی به آن در نمی‌آیند و امیرمؤمنان علی (ع) نیز فرمودند که از نگهداری سگ در خانه بپرهیزید. از سوی دیگر در شرایطی که تراکم جمعیت در ابرشهرهای کشور با خود گرفتاری‌های زیادی را برای شهروندان به همراه دارد، حضور سگ‌ها در فضای عمومی و مخصوصاً محیط‌های تفریح خانواده‌ها و همچنین آلوده‌شدن محیط مشترک آپارتمان‌ها و شهر به وسیله فضولات آنها نه‌تنها می‌تواند موجبات تهدید سلامت جسمانی افراد به وسیله بیماری‌هایی مانند توکسوپلاسموز و کیست هیداتید شود، بلکه سلامت روانی بخش زیادی از شهروندان و مخصوصاً کودکان را نیز تهدید می‌کند.

حضور سگ‌ها در پارک، خیابان، فروشگاه، رستوران مخصوصاً در حالی که بسیاری از آنها بدون قلاده توسط صاحبانشان رها شده موجبات ترس و اضطراب بخش زیادی از افراد به خصوص کودکان می‌شود. همچنین رانندگی افراد در حالی که سر سگ‌ها از پنجره ماشین بیرون است، نه‌تنها موجب پرت‌شدن حواس دیگر رانندگان می‌شود، بلکه حتماً خود راننده‌ای که در حال سگ‌گردانی است نیز توانایی کاملی برای مهار وسیله نقلیه نخواهد داشت یا در بهترین حالت موجب کند شدن سرعت و افزایش ترافیک می‌شود.

از همه اینها بدتر اما شاید وضعیتی است که سگ‌ها به زمین بازی کودکان وارد می‌شوند. این حیوانات می‌توانند عامل انتقال بسیاری از بیماری‌ها بین انسان و حیوان باشند و در شرایطی که گزارش‌ها می‌گوید حدود ۸۰درصد از سگ‌های خانگی آزمایش‌های بهداشتی لازم را انجام نداده‌اند، مسئولان از افزایش بیماری سالک در منطقه یک تهران گزارش می‌دهند. حال در شرایطی که وسایل و زمین بازی کودکان باید کاملاً بهداشتی و ایمن باشند، قابل پیش‌بینی است حضور سگ‌ها در این محل‌ها که در بسیاری از موارد فضولات سگ‌ها توسط افراد سگ‌گردان نیز جمع‌آوری نمی‌شود می‌تواند چه پیامدهایی در پی داشته‌باشد. از سوی دیگر نه‌تنها والدین بلکه بسیاری از کودکان نیز از این حیوانات وحشت دارند و حضور آنها می‌تواند تأثیرات بسیار مخرب روحی و روانی برای کودکان داشته‌باشد. کودکی که مورد حمله سگ قرار می‌گیرد، ممکن است دچار اختلال استرس پس از سانحه شود که این ترس می‌تواند در آینده به فوبیای حیوانات، اضطراب اجتماعی یا حتی پرخاشگری تبدیل شود.

نظرات عمومی در مورد سگ‌گردانی

این روزها رسانه‌های عمومی و شبکه‌های مجازی پر است از شکایت افرادی که از حضور سگ‌ها در محیط زندگی آنها به ستوه آمده‌اند؛ مثلاً فردی از صدای پارس کردن سگ‌ها در آپارتمان محل زندگی کلافه شده و نوشته‌بود از نصف شب تا ظهر و صبح صدای سگ مانع از آسایش ما در منزلمان شده‌است یا فرد دیگری می‌گوید سه سال است به دلیل مشاهده استفاده سگ‌ها از فضای بازی کودکان در پارک‌ها و همچنین رها بودن آنها در فضای سبز پارک‌ها و بوستان‌ها، از ترس بیماری‌های خطرناک، فرزندانم را به پارک‌های شهر نبرده‌ام و مجبورم به شهربازی‌های خصوصی با هزینه بسیار بروم. دیگری یکی از پارک‌های بالای شهر تهران را مثال می‌زند و می‌گوید تبدیل به محل گردش توله سگ‌ها شده و عملاً مردم مسخره سگ‌گردان‌ها شده‌اند.

برخی دیگر نیز از رفتار افرادی که سگ‌گردانی می‌کنند انتقاد کرده و فردی نوشته‌بود که مشکل اینجاست آنقدر اخلاقشان بد است که آدم‌ها از آنها دور شده‌اند، بعد حیوان نگه می‌دارند و می‌گویند وفا و معرفتش بیشتر از انسان است.

فرد دیگری در پاسخ به انتقادها از ممانعت از سگ‌گردانی نوشته‌بود اگر سگ ولگرد یا سگی که صاحبش برایش مهم نیست بقیه اذیت می‌شوند یا نه، یک‌بار به خودتان یا عزیزانتان حمله کند، متوجه می‌شوید که این سگ‌گردانی چقدر برای بقیه می‌تواند آزاردهنده باشد و امنیت روانی آنها را به خطر بیندازد. اذیت بقیه و به هم زدن امنیت مردم به‌خصوص کودکان و افراد آسیب‌پذیر هیچ توجیهی ندارد. من تجربه کردم که می‌گویم و دیدم چه آسیبی به بچه‌های کوچک می‌زند. خارج از کشور هم زندگی کرده‌ام و به خاطر قوانین محکمی که آنجا هست، این حس ناامنی را نداشتم.

قوانین کشورها در خصوص سگ‌گردانی

بسیاری از کشورها سگ‌گردانی را یکی از موضوعات مخرب در زندگی شهری شهروندان دانسته و به همین دلیل در خصوص آن دست به قانونگذاری زده‌اند، به شکلی که می‌توان گفت هر چقدر کشورها توسعه‌یافته‌تر باشند، قوانین آنها در خصوص نگهداری و گرداندن سگ‌ها نیز دقیق‌تر است.

قوانین سگ‌گردانی در کشورهای مختلف جهان بسته به فرهنگ، قوانین محلی و اولویت‌های بهداشتی و ایمنی عمومی متفاوت است. در ذیل قوانین سگ‌گردانی در چند کشور متنوع از اروپا، آسیا، آفریقا و امریکای لاتین ارائه می‌شود.

انگلستان: در انگلستان، قوانین سگ‌گردانی بسیار دقیق و سختگیرانه است و بر مسئولیت‌پذیری صاحبان سگ تأکید دارد.

سگ‌ها باید در مکان‌هایی مانند پارک‌های کودکان، زمین‌های ورزشی، جاده‌ها، پارک‌ها، و سواحل با قلاده باشند. صاحبان سگ موظفند فضولات سگ خود را در اماکن عمومی جمع‌آوری کنند و عدم‌رعایت این قانون جریمه‌ای تا ۸۰ پوند (حدود ۱۰۰ دلار) به همراه دارد. اگر سگ رفتار پرخاشگرانه‌ای نشان دهد (حتی بدون گاز گرفتن)، صاحب آن ممکن است تا شش ماه حبس یا جریمه ۵ هزار پوندی (حدود ۶ هزار و ۵۰۰ دلار) محکوم شود.

آلمان: در آلمان، قوانین سگ‌گردانی به صورت محلی توسط شهرداری‌ها تنظیم می‌شود، اما با این حال اصول کلی نیز وجود دارد. از جمله این قوانین اینکه سگ‌ها در زمین‌های بازی کودکان ممنوع هستند و تابلوهای «ورود سگ ممنوع» در این مناطق رایج‌است. همچنین در اماکن عمومی، سگ‌ها باید با قلاده باشند، مگر در پارک‌های مخصوص سگ‌ها و نقض این قانون می‌تواند جریمه‌ای تا ۱۰۰ یورو (حدود ۱۱۰ دلار) به همراه داشته‌باشد.

ایالات متحده امریکا: در امریکا نیز قوانین سگ‌گردانی بسته به ایالت و شهر متفاوت است، اما در آنجا نیز برخی اصول کلی وجود دارد. از جمله اینکه در بسیاری از شهرها، استفاده از قلاده در اماکن عمومی الزامی است. صاحبان سگ باید کیسه‌های مخصوص برای جمع‌آوری فضولات همراه داشته‌باشند. عدم رعایت این قوانین می‌تواند جریمه‌ای تا ۱۵۰ دلار به همراه داشته باشد.

فرانسه: در فرانسه، قوانین سگ‌گردانی به‌ویژه حتی برای حفاظت از حیات وحش طراحی شده‌اند. مثلاً از ۱۵ آوریل تا ۳۰ ژوئن، سگ‌ها باید در جنگل‌ها و جاده‌های جنگلی با قلاده باشند تا از حیات‌وحش در فصل تولید مثل محافظت شود که نقض این قانون جریمه‌ای تا ۷۵۰ یورو به همراه دارد.

استرالیا: در استرالیا، قوانین سگ‌گردانی به‌طور کلی سختگیرانه است. سگ‌ها باید در تمام جاها به جز پارک‌های مخصوص بدون قلاده باشند و همچنین محدودیت‌های خاصی برای نزدیکی مناطق بازی کودکان وجود دارد. از سوی دیگر قوانین نژادمحور نیز در برخی مناطق در حال بررسی است.

عربستان سعودی: در عربستان سعودی، قوانین سگ‌گردانی بسیار محدودکننده است و به دلیل فرهنگ محلی، سگ‌ها کمتر به‌عنوان حیوان خانگی دیده می‌شوند. سگ‌گردانی در اماکن عمومی ممنوع است و تنها سگ‌های کاری (مانند سگ‌های نگهبانی، شکار و خدماتی) مجاز هستند. ورود سگ به کشور نیز محدود است و تنها سگ‌های خاصی با مجوزهای خاص می‌توانند وارد شوند.

قطر: در قطر، قوانین سگ‌گردانی بسیار سختگیرانه است و به‌طور کلی سگ‌گردانی در اماکن عمومی ممنوع است.

ردیف	کشور	قلاده اجباری	محدودیت‌های خاص	جریمه نقض قانون
۱	انگلستان	در پارک‌ها و سواحل، بله	ممنوعیت در زمین‌های بازی کودکان	تا ۱۰۰ پوند
۲	آلمان	در اماکن عمومی، بله (مگر پارک سگ‌ها)	برخی نژادها باید موزه‌دار باشند	تا ۱۰۰ یورو
۳	آمریکا	بسته به شهر، بله	ممنوعیت در زمین‌های بازی کودکان	تا ۱۵۰ دلار
۴	فرانسه	در جنگل‌ها (آوریل-ژوئن)، بله	باید در ۱۰۰ متری صاحب باشد	تا ۷۵۰ یورو
۵	نروژ	از آوریل به بعد، بله	ممنوعیت نژادهای خاص	بسته به قوانین محلی
۶	استرالیا	در غیر پارک‌های مخصوص، بله	محدودیت نزدیک زمین‌های بازی	بسته به قوانین محلی
۷	ایتالیا	در تورین، بله (سه بار در روز)	-	تا ۶۵۰ دلار
۸	عربستان سعودی	ممنوع در اماکن عمومی	تنها سگ‌های کاری مجاز	-
۹	قطر	ممنوع در اماکن عمومی	کلاً در اماکن عمومی ممنوع	۱۰۰,۰۰۰ ریال قطر
۱۰	امارات	ممنوع در اماکن عمومی	کلاً در اماکن عمومی ممنوع	۵۰۰,۰۰۰ درهم
۱۱	سوئیس	بله، با آموزش و ثبت	نیاز به آزمون و کلاس آموزشی	-
۱۲	مکزیک	بسته به شهر، بله	محدودیت ورود (حداکثر ۲ سگ)	-
۱۳	مجارستان	بله، مگر در ملک خصوصی یا پارک خاص	شکارچیان می‌توانند سگ‌های بدون قلاده را بکشند	-
۱۴	هند	بله، با تمرین اجباری	جریمه برای عدم تمرین	تا ۱۰۰ روپیه و ۳ ماه حبس
۱۵	ژاپن	همیشه در فضای باز، بله	ثبت و واکسیناسیون اجباری	بسته به قوانین محلی
۱۶	آفریقای جنوبی	در اماکن عمومی، بله	مسئولیت قانونی برای خسارات	بسته به شهرداری

سگ‌گردانی در پارک‌ها، سواحل و سایر اماکن عمومی ممنوع است. افرادی که این قانون را نقض کنند، ممکن است تا سه سال حبس یا جریمه‌ای تا ۱۰۰ هزار ریال قطر (حدود ۲۷ هزار دلار) محکوم شوند.

امارات متحده عربی: امارات نیز قوانین سختگیرانه‌ای برای سگ‌گردانی دارد؛ مشابه قطر، سگ‌گردانی در پارک‌ها و سواحل عمومی ممنوع است، مگر در مناطق مشخص‌شده برای حیوانات خانگی. نقض این قانون می‌تواند منجر به شش ماه حبس یا جریمه‌ای بین ۱۰۰ هزار تا ۵۰۰ هزار درهم (حدود ۲۷ هزار تا ۱۳۶ هزار دلار) و توقیف سگ شود.

سوئیس: در سوئیس، قوانین سگ‌گردانی بر آموزش و مسئولیت‌پذیری صاحبان تأکید دارد. صاحبان سگ باید آزمونی را رد کنند و در کلاس‌های آموزشی عملی و نظری به‌ویژه برای دارندگان سگ‌های اول شرکت کنند، همچنین سگ‌ها باید مایکروچیپ‌دار باشند، در سیستم ثبت حیوانات در برن ثبت شوند و ظرف ۱۰ روز از ورود به کشور به دامپزشک مراجعه کنند.

مکزیک: در مکزیک، قوانین سگ‌گردانی بیشتر بر کنترل ورود سگ‌ها به کشور تمرکز دارد. حداکثر دو سگ می‌توانند به کشور وارد شوند و باید گواهینامه سلامت داشته باشند که حداقل سه روز قبل از ورود صادر شده‌باشد. قوانین محلی ممکن است شامل الزامات قلاده و جمع‌آوری فضولات باشد، اما اطلاعات دقیق کمی در این خصوص وجود دارد.

مجارستان: در مجارستان، قوانین سگ‌گردانی سختگیرانه و با تأکید بر ایمنی عمومی است. سگ‌ها فقط در ملک خصوصی یا پارک‌های خاص می‌توانند بدون قلاده باشند و در غیر این موارد، باید همیشه با قلاده باشند. خارج از شهرها و شهرک‌ها، شکارچیان می‌توانند سگ‌های بدون قلاده را بدون هشدار یا مجازات بکشند.

هند: در هند، قوانین سگ‌گردانی شامل مسئولیت‌های خاصی برای صاحبان است. صاحبان سگ باید سگ خود را تمرین دهند؛ عدم رعایت این قانون می‌تواند جریمه‌ای تا ۱۰۰ روپیه و سه ماه حبس به همراه داشته‌باشد.

ژاپن: در ژاپن، قوانین سگ‌گردانی بر نظم و آداب تأکید دارد. سگ‌ها باید همیشه در فضای باز با قلاده باشند و فقط در داخل خانه یا ملک خصوصی محصور می‌توانند بدون قلاده باشند. صاحبان باید سگ خود را ثبت کنند، واکسیناسیون انجام دهند و گواهینامه تزریق همراه داشته باشند و حتی میکروچیپ‌گذاری نیز توصیه می‌شود.

آفریقای جنوبی: در آفریقای جنوبی، قوانین سگ‌گردانی بر ایمنی عمومی و مسئولیت‌پذیری تأکید دارد. سگ‌ها در فضاهای عمومی باید با قلاده باشند مگر در مناطق خاصی که برای سگ‌های بدون قلاده تعیین شده‌اند. صاحبان سگ مسئول هرگونه آسیب ناشی از رفتار سگ خود هستند، حتی اگر غفلتی صورت نگرفته باشد.

طرح صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک

در کشور ما موضوع نگهداری از سگ‌ها و سگ‌گردانی تاکنون به شکل خاص مورد توجه قانونگذار نبوده و همواره در برخی از قوانین مانند قانون تملک آپارتمان‌ها به این مسئله پرداخته شده‌است، البته آبان ماه سال ۱۴۰۰ طرحی با عنوان طرح صیانت از حقوق عامه در مقابل حیوانات مضر و خطرناک در جلسه علنی مجلس شورای اسلامی اعلام وصول شد که در صدد الحاق چهار ماده به قانون مجازات اسلامی بود. در یکی از مواد این طرح، واردات، تولید، تکثیر، پرورش، خرید و فروش، حمل و نقل و گردانیدن اعم از پیاده یا با وسیله نقلیه و نگهداری حیوانات وحشی، نامتعارف، مضر و خطرناک، از قبیل کروکودیل (تمساح)، لاک‌پشت، مار، سوسمار، گربه، موش، خرگوش، سگ و سایر حیوانات نجس‌العین و میمون ممنوع اعلام شده‌بود و هر یک از مرتکبین، به جزای نقدی معادل ۱۰ تا ۳۰ برابر حداقل حقوق کارگری و نیز ضبط حیوان مربوطه محکوم می‌شدند. البته در تبصره این ماده مقرر شده‌بود برخی از دستگاه‌ها و همچنین روستانشینان، عشایر و گله‌داران، صرفاً در محدوده فعالیت و متناسب با نیازهای زندگی خود می‌توانند از سگ نگهبان استفاده کنند و سایر اشخاص متقاضی استفاده از حیوانات یاد شده باید درخواست مکتوب خود را به دادستانی تقدیم کنند.

براساس ماده دیگر نیز مقرر شده‌بود چنانچه هر یک از شهروندان از نگهداری حیوانات موضوع این قانون توسط همسایگان، گزارش یا شکایت کند، دستگاه قضایی و نیروی انتظامی به عنوان ضابط قضایی، موظف به رسیدگی و اعمال این قانون است و همچنین اگر فرد گزارشگر یا شاکی، خواستار عدم افشای هویت خود می‌شد، دستگاه قضایی موظف بود ضمن حفظ هویت فرد موصوف موضوع گزارش را بدون نیاز به پیگیری شاکی و گزارشگر، رسیدگی و مورد اعمال این قانون قرار دهد.

از سوی دیگر ماده بعدی مقرر داشته بود در صورت حمل و گردانیدن این حیوانات با وسایل نقلیه، علاوه بر مجازات نقدی مالک یا حامل حیوان، راننده خودرو نیز به جزای نقدی تعیین شده در این قانون محکوم و خودروی مربوطه نیز علاوه بر جریمه توسط پلیس به مدت سه ماه توقیف می‌شد.

با وجود همه اینها و در شرایطی که سال‌هاست در خصوص نگهداری و سگ‌گردانی در اکثر کشورها قانونگذاری خاص انجام شده اما اکنون نزدیک به چهار سال است که حتی در مجلس طرح فوق نیز مسکوت مانده و می‌توان گفت اقدام قضایی خاصی نیز جهت حفاظت از شهروندان در برابر رفتارهای برخی از افراد در تجاوز به حقوق شهروندی افراد جامعه انجام نمی‌شود، وضعیتی که موجب‌شده همانطور که در بالا آمد برخی از افراد جری شده و تلاش کنند با پرخاشگری این رفتار ضداجتماعی خود را توجیه کنند.

یادداشت

مهسا گربندی

توله‌خرس در دام تصمیمات خلق‌الساعه

در دل تهران، میان انبوه درختان و بوته‌های پارک پردیسان، توله‌خرسی که روزی با امید نجات به آنجا آورده بودند، ناگهان در سکوتی مرموز ناپدید شد. انگار پردیسان، فریادهای بی‌صدای این توله‌خرس را در خود دفن کرده و هر روز که می‌گذرد، امید به یافتنش، کمتر و کمتر می‌شود. هنوز هیچ نشانی از آن نیست. این توله‌خرس که قرار بود تحت مراقبت باشد، ناگهان در تاریکی شب‌های این جنگل شهری، ناپدید شد، بی‌آنکه کسی بداند چه بر سرش آمده است.

شاید تنها دغدغه این توله‌خرس، کنار آمدن با غم از دست دادن مادرش بود. اما پیش از آنکه بتواند به نبود مادر عادت کند، انسان‌ها تصمیم خلق‌الساعه‌ای برایش گرفتند؛ تصمیمی که مسیر زندگی‌اش را تغییر داد؛ او را به همراه توله‌خرس دیگری به پارک پردیسان آوردند تا در شرایط امن‌تری از او مراقبت کنند. تصمیمی که ظاهراً برای حفاظت از او گرفته شد، اما در نهایت سرنوشت این توله‌خرس را به نقطه‌ای مبهم رساند. هشتم خرداد و چند هفته پس از انتقال توله‌ها به پردیسان بود که یکی از آنها ناپدید شد. هیچ‌کس لحظه رفتنش را ندید، هیچ ردپایی هم از او باقی نماند. از همان ساعات نخست، تیم‌های جست‌وجو شروع به کار کردند. نیروهای یگان حفاظت، کارشناسان محیط‌زیست، پهپادهای حرارتی و دوربین‌های دید در شب به کار گرفته شدند. اما هر چه زمان گذشت، امیدها کمتر شد. پردیسان با وسعتش، توله‌خرس را در خود فرو برد و هیچ‌کس نتوانست ردش را پیدا کند.

نبود هیچ نشانی از بقایای این توله‌خرس، فرضیه سرقتش را تقویت کرده، چرا که حیوانات وحشی ارزش بالایی در بازار قاچاق دارند و به همین دلیل، احتمال دارد که این توله‌خرس دزدیده شده باشد. در صورت درست بودن این فرضیه، چگونه چنین اتفاقی توانسته رخ دهد، آن هم بدون هیچ رد و نشانی! از طرف دیگر، اگر این توله‌خرس در پردیسان تلف شده باشد، چرا هیچ اثری از او به دست نیامده؟ خرس‌ها موجوداتی نیستند که به سادگی از دید پنهان شوند، به‌ویژه اگر در شرایط ناگوار جان‌شان را از دست بدهند.

پربیراه نیست که پردیسان، با وجود ظاهر حفاظت‌شده‌اش، فاقد ابتدایی‌ترین امکانات نظارتی بوده است. این پارک شهری، برخلاف بسیاری از مناطق حفاظت‌شده، مجهز به دوربین‌های مداربسته نیست و همین مسئله، بزرگ‌ترین مانع برای یافتن این توله‌خرس شد. حال این سؤال مطرح است که اگر قرار بود توله‌خرس‌ها به پردیسان منتقل شوند و امنیتی در آن نباشد، پس چه دلیلی داشت که اصلاً آنها را از محل تولدشان دور و منتقل‌شان کنند؟!

روز گذشته سازمان حفاظت از محیط زیست، پس از روزها جست‌وجو، در نهایت پاسخی منتشر کرد که بیش از آنکه امیدبخش باشد، بر ابهامات این حادثه افزود. روابط عمومی این سازمان اعلام کرد: «روند نشانه‌ها به گونه‌ای است که نمی‌توان با قطعیت گفت توله‌خرس همچنان داخل پارک پردیسان است یا به سرقت رفته است؛ با این حال، هنوز ناامید از یافتن توله‌خرس نیستیم.» این یعنی نه امید هست و نه ناامیدی!

بی‌پاسخ ماندن سرنوشت توله‌خرس، نشان می‌دهد که نه‌تنها پردیسان هیچ مزیتی نسبت به طبیعت نداشت، بلکه مسئولان نیز از همان ابتدا هیچ راهکار مشخصی برای کنترل این شرایط نداشتند. توله‌خرسی که به امید حفاظت به تهران منتقل شد، حالا گم‌شده‌ای بیش نیست، و تمام وعده‌ها برای یافتنش، به جملاتی تبدیل شده‌اند که نه راهی به پیش دارند، و نه نشانی از آنچه گذشته است.

مسئولان محیط زیست این توله‌خرس را به تهران آوردند، اما از همان ابتدا وظیفه خود را به‌درستی انجام ندادند. آنها تصور کردند که تغییر مکان، یعنی تأمین امنیت بیشتر. اما پردیسان هیچ تفاوتی با طبیعت برای او نداشت؛ نه حفاظتی، نه نظارتی، نه هیچ‌چیز دیگری که بتواند مانع این اتفاق شود. در واقع می‌خواستند نجات‌بخش باشند و توله‌خرس را بعد از تلف شدن مادرش از خطرات طبیعت دور کنند، اما تنها کاری که کردند، تغییر مکان بود و بس. در صورتی که اگر قرار بود پردیسان جایی باشد که هیچ نظارتی بر این توله‌خرس وجود ندارد، چرا اصلاً آن را از محیط خودش خارج کردند؟ بدون شک باید راهی پیدا می‌کردند تا بتوانند حضورش را زیر نظر بگیرند. اما در عمل، حتی این حداقل را نیز انجام ندادند.

حالا دیگر نمی‌توان گفت که توله‌خرس دزدیده شده یا نه. شاید حتی تلف شده باشد، هیچ‌کس نمی‌داند. اما مسئله مهم‌تر، فراتر از سرنوشت این توله‌خرس است؛ این حادثه، یک هشدار جدی است، هشدار برای نحوه مدیریت و حفاظت از حیات‌وحش. اگر توله‌خرسی که تحت مراقبت بوده، در محیطی که قرار بود امن باشد ناپدید شده، پس چگونه می‌توان امید داشت که سایر گونه‌های در معرض خطر بتوانند در طبیعت دوام بیاورند؟!

این توله‌خرس که روزی نماد امید بود، حالا به نمادی از شکاف‌های مدیریت محیط‌زیست تبدیل شده. برای حل این بحران، تنها یافتن او کافی نیست، بلکه باید در شیوه حفاظت، نظارت و مدیریت حیات‌وحش تجدیدنظر شود. بی‌تردید پردیسان دیگر فقط یک پارک شهری نیست، بلکه شاهدی بر ضعف‌هایی است که حیوانات را در دل خود، بی‌صدا و بی‌ردپا ناپدید می‌کند.

ویژه

ایران از ۱۴۲۰ رسما سالمند می‌شود

بر اساس شاخص‌های جمعیتی، از حدود سال ۱۴۲۰ ایران وارد فاز سالمندی خواهد شد و ساختار سنی جمعیت به سمت سالخوردگی پیش می‌رود.

مهدی مالمیر، معاون راهبری، هماهنگی و امور استان‌های ستاد ملی جمعیت، با اشاره به سرعت بالای سالمندی جمعیت در ایران گفت: بر اساس شاخص‌های جمعیتی، از حدود سال ۱۴۲۰ یا ۱۴۲۵ ایران وارد فاز سالمندی خواهد شد و ساختار سنی جمعیت به سمت سالخوردگی پیش می‌رود. متولدین دهه ۱۳۵۰ و اوایل دهه ۱۳۶۰ که اکنون بین ۳۵ تا ۵۰ سال سن دارند، طی ۱۵ تا ۲۵ سال آینده به رده سنی سالمندی می‌رسند و این تغییر ساختار نیازمند برنامه‌ریزی از هم‌اکنون است.

مالمیر با استناد به آمارهای موجود اعلام کرد: در حال حاضر حدود ۷/۵ میلیون نفر از جمعیت کشور بالای ۶۵ سال سن دارند و با توجه به افزایش امید به زندگی، افراد در این سنین حداقل ۱۵ تا ۲۰ سال دیگر زندگی خواهند کرد. وی افزود: استان گیلان با ۱۲ درصد جمعیت سالمند، سالخورده‌ترین استان کشور است و تا سال ۱۴۰۵ به طور کامل وارد فاز سالمندی خواهد شد، در حالی که استان‌هایی مانند سیستان و بلوچستان، هرمزگان و خوزستان جمعیت جوان‌تری دارند.

معاون ستاد ملی جمعیت با تأکید بر اهمیت سلامت اجتماعی در کنار سلامت جسمانی و روانی گفت: سلامت اجتماعی سالمندان به‌ویژه در مناطق روستایی و عشایری از اهمیت بسزایی برخوردار است. ۳۱درصد خانوارهای سالمند کشور را سالمندان تنها تشکیل می‌دهند که این تنهایی، به‌ویژه در صورت همراهی با فقر، بیماری یا معلولیت، مشکلات جدی ایجاد می‌کند. مالمیر با مقایسه وضعیت ایران با سایر کشورها اظهار کرد: در حالی که فرانسه طی ۱۵۰ سال از ۷ درصد به ۱۴ درصد جمعیت سالمند رسید، این مسیر در ایران طی ۲۵ سال طی خواهد شد. پیش‌بینی می‌شود تا سال ۱۴۳۰، یک‌سوم جمعیت کشور را سالمندان بالای ۶۰ سال تشکیل دهند.